

MOMENTE DIN ISTORIA TEATRULUI GĂLĂȚEAN ¹

de I. BREZEANU și V. ȚURLAN

Interesul pentru teatru în țara noastră și în orașul Galați a fost determinat de puternica dezvoltare economică, socială și politică a societății noastre în secolul al XIX-lea.

Împreună cu celelalte instituții de cultură, teatrul, a cărui activitate se accentuează în preajma și după anul revoluționar 1848, avea să constituie o armă de consolidare — pe plan ideologic — a pozițiilor burgheziei, angajată în lupta pentru putere. El era chemat să contribuie la lupta împotriva vechii societăți feudale, prin demascarea viciilor legate de aceasta, la formarea și întărirea conștiinței burgheze.

„Teatrul — arăta autorul unui proiect cu privire la construirea unui teatru în Galați în 1864 — este oglinda în care se reflectă virtuțile și viciile oamenilor, însă numai pînă atunci pînă ce această instituție nu este forțată a fi o simplă antrepriză de comerț și piesele marfă de spectacole care prin aparența titlului să atragă publicul, fără a avea valoarea lor morală, fără a fi în sfîrșit școala formatorie a unui popor“ ².

Teama pe care o exprima autorul cu privire la transformarea teatrului într-o simplă antrepriză de comerț avea un suport, în mare măsură, motivat.

Cît privește înființarea unui teatru gălățean, necesitatea acestuia izvorăște din condiții de ordin intern, ca urmare a dezvoltării economice pe care o cunoaște orașul în această perioadă.

Acum o sută de ani Galațiul era în plină dezvoltare capitalistă. În condițiile favorabile create de aplicarea tratatului de la Adrianopol (1829), care a înlăturat monopolul turcesc ce apăsase țările romîne timp de patru secole, s-au deschis largi perspective de dezvoltare țării și tîrgului Galați. Cerințele de marfă pe piața internă, în continuă creștere, au făcut să înflorească în oraș meșteșugurile și manufacturile. Prin așezarea sa la Dunăre, orașul a devenit puntea de legătură între Apusul în plină dezvoltare capitalistă și Orientul bogat, dar înapoiat.

Fiind primul port organizat în calea vaselor maritime ce intrau pe Dunăre, în 1836 Galațiul a fost declarat porto-franc. Motive comune

¹ Datorită lipsei de documente pentru unele perioade, prezentăm numai momente din istoria teatrului gălățean.

² Arh. St. Galați, fond. Municipality, dos. 97/1864, f. 49.

ale puterilor străine și ale claselor stăpînitoare din țară, interesate deopotrivă în dezvoltarea comerțului, explică înființarea și menținerea regimului de port liber pînă în 1874.

Perioada porto-francului, etichetată cu emfază drept „epoca de aur“, poartă pecetea goanei după aur și îmbogățire. În acest răstimp s-a dezvoltat în oraș o burghezie comercială puternică, formată din armatori, angrosiști, reprezentanți ai firmelor comerciale etc.

Receptivă la moda vremii, această burghezie a început să-și arate, sub influența Apusului, preferința pentru cultura ce începuse să se dezvolte și în țările romîne.

Construirea unui teatru gălățean a preocupat mult timp pe tîrgoveți, deoarece, „dintre toate capitalele de județe, Galații au fost orașul cu viața culturală cea mai intensă“¹.

Necesitatea acestuia mai era explicată, tot de autorul proiectului amintit, și prin aceea că „străinii care vin și pleacă în toate zilele să ducă în lume un suvenir plăcut și o opinie favorabilă de starea de inteligență și de poleirea națiunii romînești“².

Arhivele Statului Galați dispun de un oarecare material cu privire la diferitele încercări, care n-au depășit cadrul proiectelor, de a înzestra orașul cu o astfel de instituție. Materialele în cauză, deși dispartate ca ani, evidențiază eforturile notabilităților tîrgului, care, din motive de comercializare a artei teatrale mai ales, au urmărit să realizeze o construcție în care trupele în trecere să poată prezenta spectacole.

Din materialele documentare, existența primului teatru gălățean³ se leagă de anul 1852, cînd profesorul de cînt Luigi Ademolo, „mergînd la Galați, au dat acolo reprezentație în încăperi ce cu a sa cheltuială a clădit pe locul hanului numit Ventura“⁴. Este de fapt vorba de o încăpere de teatru, din lemn, pe care în mai 1853 Luigi Ademolo o vinde Sfatului orășenesc din Galați, „împreună cu tot mobilierul și decorațiile“, pentru suma de 500 de galbeni.

Construirea barăcii pentru teatru⁵ constituie o primă dovadă că în oraș se intensificase activitatea în această direcție, spectacolele de teatru bucurîndu-se din ce în ce mai mult de atenția publicului.

¹ I o a n M a s s o f f, *Teatrul romînesc — privire istorică*, București, Edit. pentru literatură, 1961, p. 500.

² Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 97/1864, f. 49.

³ I o a n M a s s o f f, *op. cit.*, p. 501, arată că primii animatori ai teatrului la Galați au fost muncitorii și funcționarii italieni din port, care, creînd asociații de diletanți, dădeau spectacole de operă italiană, dar și spectacole în limba romînă; cf. și S i m i o n A l t e r e s c u, *Teatrul romînesc în preajma anului 1848 (Teatrul în Moldova între 1840—1848)*, în „Studii și cercetări de istoria artei“, 1961, nr. 2, Edit. Acad. R.P.R., p. 399; acesta arată că o trupă de diletanți, constituită într-o societate cu numele de „Filarmonica“, a susținut numeroase spectacole de teatru în limba romînă, în stagiunea 1847—1848. Despre aceste spectacole, revista „Albina romînească“ din 5 și 15 februarie 1848 relatează că au avut un puternic ecou în rîndul publicului gălățean.

⁴ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 33/1853, f. 152.

⁵ După ce în 1851, venind la Galați, jucase într-un restaurant, în 1852 dă o reprezentație în această încăpere și Matei Millo.

În septembrie 1853 guvernul încheie un contract, pe timp de șase ani, cu ansamblul de operă condus de Victor Delmary, începînd cu anul 1854. În virtutea acestui contract, acesta obține dreptul de a da la Galați reprezentații de operă în lunile de vară (iunie—august)¹.

Contractul prevedea că sala i se va da gratuit împreună cu tot materialul aflat în ea, Delmary avînd îndatorirea de a da în fiecare sezon cîte o reprezentație în folosul orașului, oprindu-și numai cheltuielile reprezentației.

În 1854 Luigi Ademolo reia seria spectacolelor trupei italiene la Galați², închiriînd pentru aceasta sala pe care mai înainte singur o vînduse. Deoarece sala este închiriată chiar în lunile prevăzute în privilegiul lui Delmary, Sfatul orășenesc preciza că, „dacă trupa teatrului românesc din Iași sau București va veni la Galați pentru a da oarecari reprezentații, atunci Luigi Ademolo va fi dator a lăsa sala liberă două zile pe săptămîină, avînd a împărți și sărbătorile“.

Deși n-a putut beneficia de avantajele stabilite de concesiunea pe care i-o făcuse municipalitatea, din motive ce țin de starea deplorabilă a sălii³ Luigi Ademolo a continuat seria spectacolelor la Galați în alte încăperi și în cursul sezonului din anul 1855, acest lucru atrăgînd reclamația lui Delmary, care îi cedase dreptul său numai pentru anul 1854.

Ulterior, Luigi Ademolo, ale cărui spectacole la Galați se bucurau, probabil, de multă popularitate, obține aprobarea refacerii sălii cu propria sa cheltuială și închirierea pe trei ani, începînd de la 1 aprilie 1855, în schimbul a 45 de galbeni pe an.

După trecerea celor trei ani, sala urma să revină orașului fără nici o despăgubire pentru îmbunătățirile aduse ulterior⁴.

Deoarece Delmary n-a organizat nici un spectacol în această perioadă, Consiliul administrativ îi atrage atenția în legătură cu „sustinerea teatrului în Galați, pentru ca să nu se prilejuiască nemulțumire din partea publicului prin lipsa de teatru“⁵, ceea ce ar îndreptăți cîrmuirea să cedeze altcuiva acest drept.

Lipsa de activitate a lui Delmary la Galați în această perioadă se datora, probabil, și lipsei unui local corespunzător. Pentru acest motiv, numitul propusese, cu cîtva timp mai înainte, construirea unui teatru în acest oraș.

Propunerea a fost discutată în ședința de la 4 iulie 1855, ținută sub președinția domnitorului. În consecință s-a cerut Eforiei Galațiului să comunice dacă în oraș se găsește un loc potrivit în acest sens „care să se poată da gratis“⁶. În caz contrar se recomanda Sfatului orășenesc „să se facă schimb cu vr-un proprietar care avea asemenea loc în centrul orașului“.

¹ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 33/1853, f. 12.

² Ibidem, f. 28.

³ Ibidem, f. 58.

⁴ Ibidem, f. 112.

⁵ Ibidem, f. 153.

⁶ Ibidem, f. 169.

Deși trebuia să comunice rezultatul în termen de zece zile, nici pînă la 19 ianuarie 1856 Sfatul nu rezolvase această problemă.

Autoritățile locale permit în continuare lui Ademolo să dea spectacole la Galați, motivînd acest lucru Secretariatului de stat prin lipsa de preocupare a lui Delmary în a asigura orașului asemenea manifestări.

Delmary se socotește nedreptățit de această măsură, arătînd că ori de cîte ori își făcea pregătirile să înceapă reprezentațiile „se vedea împiedicat de împrejurarea că alte persoane, căpătînd învoirea autorităților din Galați, dădeau aici reprezentații“¹.

Creșterea de la an la an a numărului de trupe de teatru care cer să dea reprezentații în Galați a silit autoritățile locale să reflecteze mai serios asupra nevoii de a construi un edificiu special.

Pentru aceasta, în 1859, „municipalitatea a cumpărat locul cu benale de la d-lui Iancu Adamide, pe care l-a destinat a sluji, pe lângă înființarea altor stabilimente, și pentru zidirea unui teatru“².

Nedispunînd de mijloace cu care să înceapă lucrarea, municipalitatea, la sugestia unor potentai ai țîrgului, cere în noiembrie 1861 aprobarea ministerului pentru deschiderea unei subscripții publice. Se exprima speranța că „în vara anului viitor s-ar putea pune în lucrare“. Satisfăcut de măsura propusă, Ministerul Treburilor Interioare răspunde că, dacă municipalitatea va putea realiza fondul necesar, „nu are decît cu mulțumire a aproba cererea obștii pentru ridicarea teatrului“³.

Avîndu-se aprobarea ministerului, s-a trecut la alegerea unui comitet care a întocmit proiectul lucrării, proiect care prevedea ca teatrul să cuprindă cel puțin 74 de loji, „ba chiar mai multe de va fi cu putință“⁴. Se preconiza ca, dintre acestea, două să fie rezervate pentru lojile domnești (una în mijlocul teatrului, iar cealaltă lingă scenă), 54, „precum se urmează în cele mai multe orașe ale Europei“, să se vîndă, iar restul să rămînă teatrului spre a se închiria în beneficiul lui.

Lojile ce urmau a fi vindute ar fi dat posibilitatea alcătuirii unui fond de 11 700 de galbeni cu care s-ar fi putut începe construcția. Cumpărătorii lojilor deveneau uzufructuarii acestora timp de 10 ani, începînd din momentul în care teatrul va fi cu totul gata și pus la dispoziția publicului. Municipalitatea urma să răscompere în fiecare an cîte o zecime din lojile vindute, prin tragerea la sorți. Sistemul acesta prezenta, evident, suficiente avantaje pentru municipalitate.

Apreciînd că suma de 11 700 de galbeni nu va ajunge pentru clădirea „unui teatru proporțional cu viitorul măreț al acestui oraș“⁵, membrii consiliului care au întocmit proiectul se gîndesc să ceară și ministerului o subvenție în acest sens.

¹ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 33/1853, f. 192.

² Ibidem, dos. 3/1861, f. 9.

³ Ibidem, f. 11.

⁴ Ibidem, f. 24.

⁵ Ibidem, f. 29.

Consiliul de Miniștri, prin jurnalul din 30 aprilie 1862, semnat de către Al. Ioan Cuza, aprobă proiectul; guvernul însă nu se angajează „de a subvenționa această lucrare din fondurile fiscalului pe cât timp ele astăzi ne permit niște asemenea extraordinare cheltuieli”¹.

Interese ce țin de egoismul și de nepăsarea burgheziei au făcut ca lucrările să fie din nou târăgănite.

Alegerea comitetului pentru vânzarea lojilor, adunarea banilor și finanțarea lucrării teatrului sînt amîinate din diverse motive și, în sfîrșit, datorită faptului că „mai mulți neguțianți al căror concurs este de nepărată nevoie la efectuarea teatrului proiectat, au găsit de cuviință să se schimbe proiectul, micșorîndu-se bazele pe care urmează a se ridica acest edificiu”².

Nu știm dacă pînă la urmă s-au strîns sau nu ceva bani; știm însă că în noiembrie 1864 municipalitatea era în posesiunea unui plan și a unui deviz pentru teatru, întocmite de arhitectul Enio Travasirato din Veneția, „plătit din casa comunei”³ și care sta nefolosit.

Nefolosirea proiectului era pusă pe seama lipsurilor ce le-ar fi avut. Arhitectul orașului, de pildă, sublinia că proiectul „nu este îndestulător în privire, că pentru o astfel de clădire este necesar un stil de arhitectură mai modernă”⁴.

Aceeași observație o face și consiliul tehnic, care subliniază că proiectul „nu este de forța de a putea satisface cu deplinătate la toate exigențele de artă indispensabile la un edificiu de așa mare importanță”.

Consiliul tehnic recomanda primăriei din Galați să se adreseze în această privință „la vreunul din arhitecții cei mai renumiți ai Germaniei, și mai cu deosebire din Munich sau Berlin, unde arta arhitecturii este în floare”⁵.

Municipalitatea, care dorea o construcție corespunzătoare urbanisticii moderne, cere în aprilie 1865 arhitectului orașului să se ocupe în continuare de această problemă.

Aflînd de respingerea proiectului său, arhitectul Enio Travasinato scrie municipalității că „sînt negreșit alte motive care rețin înălțarea edificiului” după proiectul său, aducînd ca argument în favoarea sa faptul că „acest proiect este pe finit în capitala Dalmației, Zara, și, dacă municipalitatea ar dori, i s-ar putea trimite un certificat din partea autorităților din acea localitate, mulțumite de proiect”⁶.

Deși în problema construirii teatrului municipalitatea nu ajunsese la nici un rezultat, Galațiul continua, ca și mai înainte, să găzduiască o mulțime de trupe de teatru care jucau în încăperi improvizate, mai mult sau mai puțin corespunzătoare.

În afara celor două trupe, a lui Ademolo și a lui Delmary, care și-au disputat întîietatea reprezentațiilor în Galați între anii 1852 și 1855,

¹ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 3/1861, f. 41.

² Ibidem, f. 61.

³ Ibidem, dos. 97/1864, f. 10.

⁴ Ibidem, f. 24.

⁵ Ibidem, f. 27.

⁶ Ibidem, f. 46.

„elita gălățeană“ a avut prilejul, începînd cu anul 1860, să aplaude în neenumărate rînduri reprezentații ale unor trupe romîne, cum au fost cele conduse de Matei Millo și Fany Tardini.

Se pare că între anii 1855 și 1860, din lipsa unui local de teatru, prea puține trupe s-au mai abătut prin Galați. Așa se explică sensul afirmației unui contemporan care, referindu-se la prezența în Galați în 1860 a trupei condusă de Fany Tardini, arăta că aceasta era așteptată „cu multă nerăbdare de public, deoarece, de cînd s-a dărîmat teatrul lui Ventura, n-a mai dat prin Galați nici o trupă dramatică romînească“¹.

După dărîmarea teatrului Ventura, singurele reprezentații în Galați au fost date de artistul italian Pelizza, despre care același contemporan spunea că „nu juca decît acesta cu trupa sa de mai multe ori pe săptămînă“. Spectacolele erau prezentate în amfiteatrul construit de Ballé în vila lui Filatoff de pe strada Domnească.

Lipsa teatrului romînesc pe scena gălățeană în acești ani este evidentă. „De teatru romînesc se uitase de tot în Galați, și dacă nu-i venea frumoasa inspirațiune d-nei Fany Tardini să vie la noi..., cine știe cîtă vreme ar mai fi trecut pînă cînd direcțiunile dramatice din Iași și București și-ar fi adus aminte că în Țara Romînească este un oraș unde locuitorii lui ard de dorul teatrului național“, scria Nebunelli în memoriile sale².

În vara anului 1860, lumea gălățeană primise cu satisfacție vestea că trupa actriței Fany Tardini a programat două spectacole cu drama *Turnul de Nel*; acestea au fost prezentate în vila Filatoff în ziua de 26 iunie. Repertoriul trupei mai cuprindea și piesele: *Doi morți vii*, *Scara miței*, *Chirița în provincie*, *Rămășagul*, *Crai nou*, *Soldatul* și *O bună educație*³. Probabil că unele dintre acestea au fost prezentate și la Galați. Trupa condusă de Fany Tardini se compunea din 15 artiști, în frunte cu tînărul Alexandru Vlădicescu — care, pentru a îmbrățișa arta dramatică, și-a părăsit în 1859 funcția pe care o ocupa la Ministerul de Externe —, cu Mincu, Sachelarie, Chirimescu, Slăniceanu, Constantinescu și alții. Dintre artiste s-au remarcat Catinca Dumitrescu, Elena Albescu, Irina Poenaru, Maria Postolesco și altele.

De la Galați trupa a plecat la Brăila. După zece zile a venit în oraș vestitul Matei Millo, care a dat un șir de reprezentații în „vasta sală de la catul al II-lea al cafenelei Inglesi, unde era și Borsa“⁴.

În martie 1864 Mihail Pascaly anunța consiliului municipal din Galați că, la sfîrșitul stagiunii sale din capitală, Societatea dramatică din București intenționează să facă înconjurul țării, trecînd cu această ocazie și prin acest oraș.

Lipsa unui local de teatru, considerată de altfel de Mihail Pascaly ca o probă evidentă că „în țara noastră teatrul a fost pus deoparte și în uitare“⁵, îngreua planul artiștilor bucureșteni, și de aceea municipali-

¹ T. Nebunelli, *Amintiri din tinerețe*, Tipografia T. Nebunelli, Galați, p. 39.

² *Ibidem*, p. 40.

³ Ioan Massoff, *op. cit.*, p. 503.

⁴ T. Nebunelli, *op. cit.*, p. 41.

⁵ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 121/1864, f. 1.

tatea era rugată să le înlesnească a avea măcar „o baracă, oricît de mare s-ar putea, unde să putem juca cîteva reprezentații după cerințele ce ne-am impus“. Răspunzînd cererii lui Mihail Pascaly, municipalitatea arăta că singura soluție este înțelegerea cu niște artiști de „pantomimă și baleturi“, cărora li se aprobase construirea unei barăci în oraș.

În legătură cu rentabilitatea unei săli de spectacole, determinată de trecerea prin oraș a diferitelor trupe de teatru, trebuie pusă și cererea din 18 ianuarie 1865 în care Bogdan Ciacîru roagă municipalitatea să-i dea voie a face o construcție provizorie, „o baracă după pilda celorlalte“¹ pentru reprezentații de teatru, pînă ce va fi gata teatrul preconizat de autorități. Baraca urma să se construiască „pe locul unde s-a mai în-cuviințat“, fiind totodată și „mai solidă decît acele din trecut“.

Din cerere reiese că și mai înainte de această dată au existat asemenea construcții, însă, fiind construcții improvizate, ele n-au putut rezolva problema teatrului în Galați.

Datorită faptului că obiectivul urmărit era în primul rînd cel al rentabilității, este sigur că sălile construite de Bogdan Ciacîru n-au oferit condiții bune de organizare a spectacolelor. Gh. N. Munteanu-Bîrlad arată că „teatrul lui Bogdan Ciacîru era o mare baracă de scînduri, unde lumea cobora cîteva trepte mai jos de la nivelul uliței“².

La aspectul necorespunzător al sălilor se adăugau prețurile mari pe care proprietarul le cerea de la formațiile teatrale. Dintr-o scrisoare din 8 iunie 1865 a lui Mihail Pascaly către primar reiese că Bogdan Ciacîru i-a cerut artistului, pentru reprezentarea unor piese „care formă gustul și fac onoare națiunii“, îndeplinirea unor condiții „mai presus de puterea unui om“³.

El roagă municipalitatea să intervină împotriva acestor abuzuri, pentru ca „să nu se zică că un artist, trecînd prin țară, pentru o idee mare și progresistă a fost respins din țară de lăcomia unui particular“.

După multe încercări, municipalitatea a reușit să prevadă în această perioadă în bugetul ei o oarecare sumă pentru înființarea unui teatru. Avînd în vedere acest lucru, un oarecare M. Wolf înaintează consiliului comunal un proiect „pentru zidirea unui teatru național în acest oraș, teatru ce va fi demn prin frumusețea și eleganța sa să treacă între cele mai frumoase edificii ale unei țări poleite“⁴.

Menit să răspundă necesității „provenite din progresul orașului“, teatrul urma să se construiască într-un mod diferit de cele prin care „se ofensă sentimentul estetic atît al publicului, cît și al artiștilor care sînt chemați a crea un viitor teatrului românesc“⁵.

În noul teatru, o trupă romînă, compusă din artiști buni din țară, urma să joace șase luni pe an sub o direcție „care-și va cunoaște misiu-

¹ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 70/1865, f. 3.

² Gh. N. Munteanu-Bîrlad, *Galații*, Societatea de editură științifică, 1927, p. 190.

³ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 97/1864, f. 23.

⁴ Ibidem, f. 48.

⁵ Ibidem, f. 49.

nea, făcându-și o îndatorire sacră de a dobîndi stima și încurajarea publicului“.

Argumentele pe care autorul proiectului le aduce în favoarea construirii unui teatru gălățean au la bază principiile înaintate ale vremii cu privire la rolul important ce-i revenea teatrului în dezvoltarea culturii și îndreptarea relor sociale.

Nici acest proiect n-a fost luat în considerație.

Nepăsarea oficialităților gălățene convenea foarte mult lui Bogdan Ciacîru, al cărui interes era acela de a nu i se face nici un fel de concurență prin construcții similare. Așa se explică faptul că Ciacîru sfătuisese municipalitatea să „nu-și mai dea osteneala pentru construirea unui teatru“, întrucît localul său dispune de o scenă foarte bună „pentru a juca o trupă cît de numeroasă“ și are toate calitățile cerute pentru a putea servi „și pentru iarnă“¹.

Cu acest prilej, Ciacîru cere municipalității un împrumut de 800 de galbeni cu care să poată aduce îmbunătățiri barăcii sale în vederea stațiunilor de iarnă.

Nedecisă încă să rezolve problema localului de teatru, municipalitatea aprobă cererea lui Bogdan Ciacîru și îl creditează cu suma cerută, fără procente, cu obligația ca debitul să fie acoperit în timp de 4 ani, cite 200 de galbeni pe an, iar solvabilitatea să fie garantată.

Deși compania „Azienda Assiguratrice“ din Triest, care evaluase clădirea pentru teatru a lui Bogdan Ciacîru la 900 de galbeni, se declara responsabilă solidară pentru acești bani, municipalitatea respinge garanția societății de asigurare, deoarece „din statutele ei se vede că poate garanta numai pentru incendii și altele, iar nu și pentru bani“².

Ulterior, municipalitatea acordă împrumutul cerut, întrucît Bogdan Ciacîru obținuse garanția lui Aleco Ioanide, „investită cu toate formalitățile cuvenite“.

Acordîndu-i împrumutul, municipalitatea a impus lui Bogdan Ciacîru o serie de condiții referitoare la prețurile intrării, specificîndu-se totodată că localul trebuia să servească numai pentru teatru³.

În dorința de a cîștiga cît mai mulți bani, proprietarul nu respectă condițiile impuse. Astfel, dintr-o adresă a primăriei aflăm că „în localul de teatru se joacă balmascheuri și s-au permis niște dansuri cu care ocazie s-a produs scandal“, iar din alta că „nu se respectă prețul fixat lojelor și stalurilor“⁴, lucru de care se plîng și locuitorii orașului. Deși în luna mai a aceluiași an i se atrage din nou atenția, proprietarul sălii continuă vechile procedee de exploatare la maximum a acesteia.

În sala lui Bogdan Ciacîru a dat în această perioadă spectacole trupa de artiști condusă de Fany Tardini. În august 1866 actrița cere municipalității o subvenție necesară „ca să pot concepe un teatru demn de înalta și frumoasa sa misiune“.

¹ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 70/1865, f. 5.

² Ibidem, f. 11.

³ Ibidem, f. 17.

⁴ Ibidem, f. 33.

Cererea este făcută în numele ideii că teatrul — „mergătorul-înainte al civilizației, templul unde se poate vedea binele și răul, frumosul și știința“ — pentru a fi demn de adevărata sa misiune trebuie întărit, susținut și patronat de națiune, fiindcă altfel, „silit de necesitate, părăsit în voia întâmplărilor, va fi nevoit să se mențină măgulind viciile care trebuie a fi biciuite și în loc de a fi templul luminei și al științei ajunge a fi locul coruperii și al timpirii naționale“¹.

I se respinge cererea, deoarece „cheltuielile ocazionate în acest an peste buget nu mai permit a face și această cheltuială de subvenție“.

În contrast cu rezolvarea dată acestei cereri stă faptul că aceleași autorități au aprobat o cerere similară venită din partea unei trupe italiene, în trecere prin Galați la începutul anului 1867, căreia i s-a acordat o subvenție de 150 de galbeni.

După multe stăruințe, trupa română obține și ea o subvenție de 150 de galbeni în iunie 1867, când dă la Galați 15 reprezentații, din care „nu mi-au ieșit nu numai cheltuielile punerii în scenă a pieselor, dar chiar păgubesc“², spune Fany Tardini.

Menționind că, pentru a se ține o trupă bună, această subvenție este foarte mică, artista roagă să i se elibereze mai repede banii, fiind într-o situație foarte dificilă, nevoită să se retragă „din Galați, unde de mai multe ori ne-am pus toată silința a mulțumi onorabilul public“³.

Datorită lipsei de interes cu care autoritățile au privit cauza teatrului la Galați, se înregistrează o slabă participare a orașenilor la spectacole, fapt care creează situații financiare grele multor trupe în trecere prin oraș. La lipsa de preocupare a autorităților se adaugă spoiala de cultură care caracteriza burghezia în acea vreme, cit și ostilitatea ei ulterioară față de lucrările dramatice cu caracter progresist.

Această situație explică motivul pentru care, la 11 octombrie 1867, Fany Tardini, „avînd o adevărată pagubă în întreținerea trupei și a celorlalte cheltuieli“, cere din nou 60 de galbeni din casa comunei.

Spectacolele continuau să fie prezentate în sala lui Bogdan Ciacîru.

Întrucît la 4 decembrie 1869, cînd expira termenul de împrumut, Bogdan Ciacîru nu plătise decît 275 de galbeni, i se intentează procesul ce se va termina abia în 1881, cînd este obligat a plăti diferența, „cu procentul lor de la 4 decembrie 1869“⁴.

În aprilie 1869 întîlnim o nouă propunere în vederea construirii unui teatru în oraș. Se preconiza ca acesta să aibă o capacitate de circa 800 de locuri, urmînd a fi amplasat „pe locul unde se află primăria astăzi“. Suma necesară pentru construirea acestui edificiu, mobilarea și înzestrarea cu decoruri se cifra la 300 000 de lei. Ea urma să fie realizată astfel: 80 000 de lei din bugetul pe 1870—1871, 100 000 de lei prin vînzarea unor loji și avanscene, iar pentru rest „se va chibzui de către comitetul dirigent al lucrărilor“⁵.

¹ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 70/1865, f.43.

² Ibidem, f. 51.

³ Ibidem, f. 54.

⁴ Ibidem, f. 122.

⁵ Ibidem, dos. 97/1864, f. 68.

Deși în iunie 1869 se subscriseseră 18 loji și 4 avanscene, soarta acestui proiect a fost în cele din urmă asemănătoare cu a acelor pe care le-am prezentat pînă acum, dovadă evidentă că în orașul negustorilor teatrul se bucura de o slabă prețuire, el fiind o preocupare, atunci cînd acest lucru se întîmpla, numai pentru satisfacerea gustului „modern” și nu pentru ridicarea culturală a orașului.

Spectacolele trupelor teatrale în trecere prin Galați au continuat să se desfășoare, ca și mai înainte, în localuri improprii, pe jumătate dărăpănate. Construite numai pentru a fi surse de venituri, neîntreținute și nereparate la vreme, „teatrele” din Galați nu asigurau uneori nici securitatea vieții spectatorilor. Astfel, serviciul tehnic al municipalității, făcînd la 8 ianuarie 1882 o inspecție la teatrul „Sacomono”, a impus o serie de măsuri în acest sens ¹.

Deși sala nu era nici pe departe aptă de a fi folosită pentru spectacolele de teatru, ea este utilizată în continuare în acest scop.

Cîțiva ani mai tîrziu, la 23 octombrie 1887, Consiliul de igienă și salubritate publică al orașului, dorind „să vadă ridicîndu-se cît mai curînd în acest oraș un edificiu pentru teatru în condițiile cerute nu numai de artă, ci și de salubritate și de siguranță în contra incendiului”, se simțea dator să arate că teatrul „Sacomono”, „teatrul cel mare”, situat pe strada Domnească, pe lîngă faptul că lasă de dorit din punct de vedere artistic, „este insalubru și foarte periculos în caz de incendiu pentru spectatori” ².

La 18 decembrie același an, un alt raport menționa că acest teatru, „pe lîngă că este căzut în categoria barăcilor care nu mai pot fi tolerate în oraș, apoi este și în stare de ruină din cauza vechimii și, la cel mai mic vînt sau mică zguduitură, amenință cu căderea peste publicul care s-ar aduna în el”.

Tot în această vreme, venind la Galați, marele artist Gr. Manolescu va juca „pe scena Teatrului mare, o cocioabă înfundată în adîncul pămîntului și abia răsărînd cîțiva metri deasupra terenului” ³.

Cam la fel se prezentau și celelalte așa-zise săli de teatru care se găseau în acea vreme la Galați. Situația a persistat, de altfel, pînă în anii regimului democrat-popular.

Într-una din aceste săli a jucat în 1886 Matei Millo, cînd, apreciîndu-i meritele „veteranului artist”, consiliul comunal a admis a i se da ca subvenție suma de 500 de lei ⁴.

În 1887 și începutul anului 1888, Costică Hagi Gheorghe, „agent și casier al teatrului”, aduce la Galați o trupă de operă italiană, o trupă de teatru germană și o trupă de operetă franceză.

În 1902 activitatea teatrală în Galați este susținută de trupele conduse de către Petru Liciu, Z. Filipescu (a prezentat piesa *Afacerea căpitanului Dreifus*) și Vlădicescu.

¹ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 160/1887 (dosarele la care nu indicăm pagina sînt nepăginate).

² *Ibidem*.

³ Tudor Șoimaru, *Grigore Manolescu*, București, Edit. tineretului, 1960, p. 321.

⁴ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 27/1886.

În 1903 viața teatrală la Galați, susținută ca și pînă acum de trupele în trecere, a cunoscut o oarecare animație. Dar „pe artiști — în marea lor majoritate — îi prăpădește sărăcia :

Unii joacă cu «prețuri serale reduse», alții cu «prețuri populare». Maestrul Burienescu joacă cu cheta; Aurelian cu intrarea liberă. Theodor Popescu lasă să vestească prin gazete că, bătrîn și împovărat de-o grea familie, nu-i în stare «să-și cîștige un codru de pîine»¹

În acest an, împreună cu trupa sa, Al. B. Leonescu a trecut prin Galați, într-un turneu de lectură din cunoscutele *Momente* ale lui I. L. Caragiale².

Interesul pentru teatru continuă să fie în anii următori din ce în ce mai scăzut, astfel că în iulie 1905 trupa de sub conducerea lui A. P. Marinescu abia și-a acoperit cheltuielile, iar în septembrie artistul Al. Teodorian rămîne în Galați fără mijloace de a pleca, „deoarece afacerea de teatru a mers cît se poate de rău”³.

Pe lângă încercările neizbutite, în condițiile vechiului regim, de a se ridica o construcție pentru teatru, se înregistrează și unele aspecte pozitive pe linia dezvoltării teatrului ca tribună de luptă socială.

În august 1905 au fost prezentate de către trupa lui Al. B. Leonescu, în Grădina centrală, o serie de spectacole în ajutorul marinarilor revoluționari ruși de pe vasul de război „Potemkin”, stabiliți în Galați⁴.

Primiți cu căldură și spirit tovărășesc, revoluționarii ruși s-au bucurat de tot sprijinul din partea muncitorilor gălățeni, fapt care nu convenea autorităților și cercurilor conducătoare ale orașului.

Alegerea Galațiului de către Al. B. Leonescu ca loc de prezentare a unor spectacole are multiple semnificații. Acestea pot fi desprinse chiar din cererea adresată prefectului de către președintele comitetului care se ocupa cu aducerea de trupe de teatru în oraș, prin care solicita să împiedice spectacolele artistului Al. B. Leonescu cu piesele *Cîrceii japonezi* și *Pohod na Sibir*, „piese batjocoritoare la adresa unei puteri vecine nouă, cu care guvernul țării noastre are tot interesul să fie în relații de bună vecinătate și prietenie”⁵.

Este evidentă intenția actorului de a asocia scopului de ajutorare a puternică manifestație împotriva terorii țariste și o caldă apreciere a acțiunii curajoase a marinarilor ruși.

Considerînd actul revoluționar al marinarilor ruși „vecinic reprobabil în fața legilor civile, cît și a celor militare mai cu seamă”, exponentul autorităților locale cerea lui Al. B. Leonescu „să-și aleagă din marele său repertoriu alte piese cu conținut neinsultător la adresa nimănu”.

Burgheziei gălățene nu-i convenea, desigur, răspîndirea pe această cale a ideilor revoluționare în rîndurile proletariatului gălățean, care se afirmase viguros pe terenul luptei de clasă.

¹ *Barbu Lăzăreanu, Const. G. Radovici, Agatha Bîrsescu, Nora Marinescu*, în „*Drumeții din 1899*”, București, 1917, p. 11.

² *Ibidem*, p. 7.

³ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 30/1905.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

Tot în august 1905, trupa de sub conducerea lui Al. B. Leonescu a mai prezentat în oraș, „la cererea generală“, comediile *Microbii Bucureștilor* (avînd în rolul lui Tonton pe Petru Liciu) și *Ginerele d-lui prefect*, ambele localizate de P. Gusty¹. În luna septembrie a aceluiași an, o trupă sub conducerea Miei Teodorescu prezintă *Fîntîna Blanduziei* de Vasile Alecsandri.

Printre trupele mai importante care au vizitat în anii următori Galațiul se numără și trupa Teatrului național din Craiova, care, în 1908, cerea municipalității aprobarea pentru a prezenta în sala Papadopol „un repertoriu de piese originale, precum și ale celor mai de seamă autori străini, clasici și moderni, montate și interpretate cu cea mai mare grijă și siguranță“². Se adaugă la acestea o nouă deplasare în oraș a trupei lui Al. B. Leonescu, care a prezentat piesele *Avarul* de Molière și *Pe malul gîrlei* de D. C. Ollănescu, de astă dată în folosul bibliotecii liceului „Vasile Alecsandri“, precum și trupa dramatică și comică grecească „Euripide“ de sub conducerea lui M. Daniel și B. Politis, care a prezentat spectacole ca *Medeea* de Euripide, *Visul* de Fr. Copenhagen, *Tosca* de V. Sardou etc.

Un eveniment deosebit l-a constituit prezentarea în același an (1908), de către o trupă a Teatrului național din București condusă de marele artist C. Nottara, a piesei *Regele Lear* de Shakespeare, dar cu toate acestea „încasările au fost mult mai puține ca cheltuielile serale“³.

În 1911 C. Nottara este din nou la Galați, unde prezintă piesa *Sărmanul artist* de frații Cogniard, pe care singur o tradusese. Tot în această vreme, o trupă sub conducerea lui Zaharia Bîrsan prezintă piesa *Înșir' te, mîrgărite* de Victor Eftimiu.

În anii următori, teatrul din Galați și-a continuat aceeași existență mizeră, generată de condițiile social-economice și politice ale vechiului regim. Acest lucru este confirmat de numeroase documente; ziarul burghez „Vocea Galaților“, de pildă, vorbind la 27 august 1930 despre deficitul înregistrat de trupele în trecere prin oraș, sublinia că „acest lucru dovedește și o oarecare ignoranță, apreciere ce n-ar fi tocmai în favoarea bunei noastre reputațiuni de cetățeni aparținînd unui port bogat“.

Explicația acestei situații a fost dată, poate în mod involuntar, de același cotidian care, în 1932, aprobînd punctul de vedere al guvernului de a nu mai trece în buget sumele necesare subvenționării teatrelor, justifica această măsură arătînd că „menirea teatrelor e mai mult idealistă și vremurile de azi sînt tare concrete. Teatrul — se sublinia în continuare — e un fel de «țara arde și baba se piaptănă»“.

Teatrul nu era o instituție aducătoare de profituri și, ca atare, existența lui era considerată, în genere, inutilă de către societatea burgheză, în care instituțiile erau apreciate după aportul lor bănesc. În acele vremuri „concrete“ se puteau întîlni în schimb, la tot pasul, cafenele în care se puneau la cale tot felul de afaceri josnice.

¹ Arh. St. Galați, fond. Municipalitate, dos. 30/1905.

² Ibidem, dos. 32/1908.

³ Ibidem.

Pentru potențaii din Galați se abătea în această perioadă în turneu cîte o formație bucureșteană a teatrelor „Savoy“ sau „Cărăbuș“, cu programe improvizate, reprezentate în cîte o sală de cinematograf transformată ad-hoc în sală de teatru.

Cu toate că-și duce o existență precară, totuși, datorită activității unor artiști legați de aspirațiile maselor, teatrul se transformă tot mai mult într-un mijloc puternic de demascare a societății burgheze, a vieții mizere în care trăiau masele populare.

Trupele de teatru care aduceau cu ele un repertoriu progresist, mesaj în slujba ideilor democratice, au răzbătut cu greu prin Galațiul îmbuibat de negustori și afaceriști. Un asemenea repertoriu a fost susținut în schimb de populația de rînd, deoarece corespundea sentimentelor acestuia.

Noile condiții create după 23 August 1944 au adus transformări totale în mișcarea teatrală din țara noastră. Teatrul a devenit o adevărată tribună educativă și mobilizatoare, o artă ce se adresează celor mulți și care prezintă aspectele esențiale ale vieții noi.

În Galați, teatrul dramatic a luat ființă în septembrie 1955, urmat curînd de teatrul muzical, care la început constituia o simplă formație de estradă cu circa 50 de artiști, în majoritate amatori. Ulterior s-au adăugat la acestea teatrul de păpuși și orchestra simfonică.

Funcționînd în clădiri corespunzătoare care oferă condiții optime pentru organizarea și desfășurarea spectacolelor, după cerințele artei teatrale moderne, teatrele din Galați au cunoscut o continuă dezvoltare atît sub raportul bazei materiale, cît și sub raportul numărului și calității spectacolelor.

Ele sînt astăzi capabile să atace lucrări de prestigiu într-o interpretare pozitiv apreciată de exigența publicului. Convingător în această privință este faptul că, la concursul teatrelor pe țară din anii 1957 și 1961, teatrul dramatic a fost premiat pentru interpretarea piesei *Celebrul 702* de Al. Mirodan. Imprimările din *Cio-Cio-San*, *Cavaleria rustică*, *Paiate* etc., transmise prin stația de radiodifuziune, precum și televiziunea operetei *Silvia*, sînt cîteva dovezi grăitoare pentru activitatea de conținut pe care o desfășoară teatrul muzical.

Lucrările dramatice ale clasicilor noștri, ale clasicilor universali, operele cele mai reprezentative din fondul dramaturgiei contemporane au îmbogățit, prin intermediul teatrului, sufletul și gîndirea oamenilor muncii din oraș, regiune sau alte localități ale țării pe unde teatrele din Galați au trecut în turneu.

Piese, prin conținutul lor, aduc pe scenă probleme majore ale vieții noastre noi, omul cu idealurile lui revoluționare, luptător conștient și devotat pentru binele și fericirea poporului, pentru desăvîrșirea construcției socialismului.

Numărul spectacolelor prezentate de teatrele din Galați este și el în continuă creștere, de asemenea și numărul spectatorilor. La teatrul dramatic, de pildă, față de 114 spectacole vizionate de 42 762 de spectatori în 1956, în 1962 numărul acestora s-a ridicat la 198, respectiv 50 822.

Cifrele dovedesc elocvent ridicarea continuă a nivelului cultural al maselor ca urmare a grijii pe care partidul o acordă desăvîrșirii revoluției culturale în patria noastră.

Folosind din plin minunatele condiții create de regimul democrat-popular și desfășurîndu-și activitatea în lumina principiilor estetice ale realismului socialist, teatrele din Galați își aleg an de an un repertoriu bine gîndit, adecvat teatrului militant al epocii noastre, aducîndu-și în felul acesta o prețioasă contribuție în educarea ideologică-politică și estetică a oamenilor muncii.